

International University of Struga

IPES-Institute of International Politics and European Studies

THE HERITAGE

Periodical Journal

Nr. 15/2016

The Heritage is a scientific journal published by the International University of Struga (IUS) in North Macedonia. The journal focuses on various academic disciplines and serves as a platform for researchers to publish their work. The editorial board comprises scholars from diverse institutions and countries, reflecting its international scope.

Editorial Board:

- Editor-in-Chief: Prof. Dr. Mevlud Dudic
- Co-Editor-in-Chief: MSc. Senada Lačka (s.lacka@eust.edu.mk)
- Editors:
- PhD. Biljana Ciglovska (b.ciglovska@eust.edu.mk)
- PhD Candidate, Nazmie Merko–Zabzun (n.merko@eust.edu.mk)
- Technical Secretary: BSc. Rezarta Zhaku Hani (r.hani@eust.edu.mk)

Editorial Staff:

- Prof. Dr. Sulo Haderi - University of Tirana, Albania
- Prof. Dr. Anastas Angjeli - Mediterranean University of Albania
- Prof. Dr. Shyqeru Kabashi - Kolegji Biznesi Prishtina, Kosovo
- Prof. Dr. Enver Duran - Trakya University, Turkey
- Prof. Dr. Marko Bello - University of Tirana, Albania
- Prof. Dr. Tony Ogiamien - American Heritage University of Southern California, USA
- Prof. Dr. Radoje Radic - University of Banja Luka, Republic of Srpska
- Prof. Dr. Suzana Bubic - University of Mostar, Sarajevo
- Prof. Dr. Jelena Lekic - University of Novi Pazar, Serbia
- Prof. Dr. Daglas Kapogrosi - Cornell University, USA
- Prof. Dr. Joseph Minsfud - Emuni University, Slovenia
- Prof. Dr. Luan Hajdaraga - University Marin Barleti, Tirana, Albania
- Prof. Dr. Armen Kadriu - International University of Struga, Macedonia
- Prof. Dr. Ljupco Stojceski - International University of Struga, Macedonia
- Prof. Dr. Ljubisha Petrusevski - Euro College, Kumanovo, Macedonia
- Prof. Dr. Flora S. Kastrati - State University of Tetovo, Macedonia
- Prof. Dr. Elez Osmani - Mediterranean University of Bar, Montenegro
- Prof. Dr. Liljana Elmazi - University of Tirana, Albania
- Prof. Dr. Ligor Nikolla - University of Tirana, Albania

The Heritage has an ISSN of 1857-7482 and is recognized for its scientific contributions across various fields. The journal is accessible online through the International University of Struga's website. ^[OBJ]

The journal has published numerous issues, with each edition featuring a range of scholarly articles. For instance, Issue No. 20 includes articles on topics such as the intensity of terrorism in Kosovo, communication in change management, and the role of the judiciary in human rights. ^[OBJ]

The Heritage continues to invite submissions from researchers worldwide, maintaining its commitment to advancing academic discourse and research. The editorial board periodically announces calls for

papers for upcoming issues.

For more information or to access past issues, you can visit the International University of Struga's official website.

TABLE OF CONTENTS:

• COMPARATIVE ANALYSIS OF MANAGEMENT SPACE IN CENTRAL INSTITUTIONS	5
• TWO MORE OBJECTIONS FOR THE MUSEUM IN THE CITY OF BAJRAM CURRI	17
• MATTERS OF JURISDICTION IN CYBERSPACE	28
• ANALYTICAL ACTIVITIES IN SECURITY SERVICES	44
• EU MEMBER STATES THAT DO NOT RECOGNIZE KOSOVO AS AN INDEPENDENT STATE	53
• DEVELOPMENT OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN HISTORY	61
• CIVIL MARRIAGE AND DIVORCE PROCEDURE	70
• CO-OWNERSHIP AND JOINT OWNERSHIP	83
• CURRICULUM IN PRIMARY, SECONDARY, AND HIGHER EDUCATION IN KOSOVO	91
• INTELLIGENCE SERVICE ANALYSIS	101
• ABSTRACTS	121

PhD Candidate Albana SKEJA

International University of Struga

dejsi20013@hotmail.com

Tel: +355672039833

DEVELOPMENT OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN HISTORY

ABSTRACT

This scientific paper addresses the history of the emergence, identification, and formalization of public-private partnerships (PPP). It explores the collaboration between the two sectors and their impact on the country's development and broader globalization. The formalization of PPP has gained significance in literature and further development of sectoral cooperation.

Keywords: Public-private partnership, investments, concession, globalization.

INTRODUCTION

This study is based on analyses and publications concerning public-private partnerships. It traces the evolution of the theory from its inception and its shaping post-1990s. The topic highlights PPP models formed through private sector participation in public investments. Emphasis is placed on the importance and challenges both sectors must consider to ensure the successful design, financing, and implementation of PPP projects.

1. HISTORICAL DEVELOPMENT OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP ECONOMIC DEVELOPMENT

The theoretical development of the PPP concept is linked to Leibenstein (1966, pp. 392-415), associated with the inefficiency theory he developed. According to his idea, public institutions or corporations cannot fail as long as monetary and fiscal policies are expansionary, limiting their probability of failure, compounded by a lack of funds for public projects. Inefficiencies in public institutions result from improper government interventions and overly bureaucratic state organizational structures. To reduce inefficiencies in public organizations and allow them to respond to market forces and become more competitive, the PPP theory emerged. This is why governments worldwide have continually viewed PPPs as alternatives or means to meet public needs and investments. Public sector inefficiency led to the introduction of New Public Management in the 1980s in Anglo-Saxon countries, proposing the incorporation of private sector elements into public institution management to enhance accountability in delivering quality public services.

The PPP theory rapidly developed post-1990s, focusing on collaboration to achieve partnership, governance, trust, and transparency between the public and private sectors.

During the 1990s and onwards, private investments increased, securing numerous public contracts, many signed by the EU. Countries like the United Kingdom, USA, France, and Spain have utilized PPPs (Howes and Robinson, 2005; Yescombe, 2007). These investments amounted to billions of euros, contributing to the improvement of public-private partnerships and public services.

Blanc-Brude et al. (2007) conducted a study on the significance of Public-Private Partnerships (PPPs) across European Union countries. Despite the increasing implementation of such projects, ongoing debates persisted regarding their importance, transparency in planning and execution, and resource utilization. Nevertheless, the relevance of PPPs continued to grow, addressing weaknesses identified in previous projects.

In a competitive and global environment, governments worldwide sought innovative methods to attract funding for infrastructure projects and enhance public services. Consequently, PPPs became central to executing public projects and were widely accepted by 2012. These partnerships highlighted both strengths and areas for improvement.

The concept of utilizing private capital in the public sector has longstanding roots, with private investments historically directed toward public infrastructure projects such as roads, healthcare facilities, water systems, and consultancy services.

According to Yescombe (2007), various alternative terms for PPPs exist, including:

- Private Finance Initiative (PFI): Originating in the UK, this term is also used in countries like Japan and Malaysia.
- Private Participation in Infrastructure (PPI): Coined by the World Bank, though less commonly used outside development finance sectors.
- P3 or 3P: Terms prevalent in North America.
- Private Sector Participation (PSP): Frequently used within development finance sectors.
- Privately Financed Projects (PfP): A term used in Australia.

It's important to distinguish PPPs from privatization or franchising. Privatization involves the complete transfer of functions and responsibilities from the public to the private sector, whereas PPPs establish a collaborative relationship between public and private entities. In PPPs, both sectors share project objectives, resource utilization, risk distribution, and rewards.

Concept of Public-Private Partnership

The need for infrastructure projects, coupled with limited public sector financial resources, led to the emergence of PPPs. Definitions of PPPs vary based on different experiences, but generally, a PPP is a form of collaboration between the public and private sectors aimed at designing and implementing projects in areas such as services, management, financing, construction, and infrastructure maintenance.

Various scholars define PPPs as:

- A legal contract between the government and businesses to provide assets and deliver services, sharing business responsibilities and risks among partners.
- Involvement of the private sector in infrastructure assets and services traditionally provided by the public sector.
- Cooperation between the public sector (central and/or local) and the private sector to ensure financing, construction, reconstruction, management, consultancy, and maintenance of infrastructure and/or delivery of public services, depending on the signed contract.
- A collaborative agreement between the public and private sectors, leveraging each partner's expertise to conduct SWOT analyses, clearly defining the need for appropriate allocation of resources, risks, and rewards.
- Transfer to the private sector of investment projects traditionally executed or financed by the public sector.

Through PPPs, the new public-private relationship aims not only to enhance service efficiency but also to improve service quality and public fund efficiency, benefiting the state budget.

Models of Public-Private Partnership

PPPs encompass direct contracting as an alternative to traditional public service delivery methods. They also include agreements managed publicly but within a legal framework that allows the private sector to finance, design, operate, and sometimes temporarily own an asset.

PPP models include:

1. Design-Build (DB): The private sector is responsible for both design and construction. Upon completion, rights to the project revert to the public sector.
2. Operation and Maintenance Contract (O&M): A private operator manages and maintains a public asset for a predetermined period, while ownership remains with the public sector.
3. Design-Build-Finance-Maintain-Operate (DBFMO): The private sector designs, finances, constructs, and maintains a new facility under a long-term contract, transferring it to the public sector after the contract period.

4. Build-Own-Operate (BOO): The private entity finances, constructs, owns, and operates a facility or service over the long term.
5. Build-Own-Operate-Transfer (BOOT): A private entity finances, designs, constructs, and operates a facility or service, charging users during a specified period, after which ownership transfers to the public sector.
6. Buy-Build-Operate (BBO): Public assets are transferred to a private entity, which improves, operates, and manages them for a set time, with the public sector retaining oversight rights as per the contract.
7. Operation License: The private sector is licensed to manage a public service for a defined period.
8. Finance Only: The private entity's involvement in PPP projects is limited to providing financing.
9. Divestiture (Asset Sale): Public assets are sold to the private sector, which then controls all investments, maintenance, and operations, while the public sector retains supervisory rights.

These models illustrate the diverse structures through which public and private sectors collaborate to deliver public services and infrastructure.

The European Commission distinguishes between institutionalized public-private partnerships (IPPPs), which operate through the establishment of joint capital, and contractual PPPs (CPPP), which are based solely on contractual relationships. [OBJ]

Importance and Challenges of PPPs

The partnership among government, the private sector, and civil society is considered a significant driver for achieving sustainable global development and good governance. Attaining public sector agendas (government programs) necessitates the contribution of PPPs, which influence economic growth, environmental protection, social inclusion, and the preservation of human life and well-being. [OBJ]

While the benefits of PPPs are evident in the history of economic development, it is essential to consider the barriers, challenges, or issues that should be addressed at the outset of a PPP. PPPs should ensure better "value for money" than traditional public sector methods. Value for money does not merely refer to the lowest bid or cost for an asset but involves a careful SWOT analysis to find the best long-term solution for service delivery. [OBJ]

Challenges of PPPs:

1. Political Leadership: A defined political direction is essential for PPPs, not only in creating programs but also in initiating, leading, and overcoming challenges throughout the project's lifecycle. [OBJ]
2. Transparency: Good governance begins with transparency. Both public and private sectors, as part of a PPP, must ensure transparency in the tendering process to maintain political stability and value for money. Lack of transparency can undermine the project from the start, leading to ongoing issues. [OBJ]
3. Capacity Building: Developing capacities for managing a PPP program is necessary, requiring structures within the government, ministries, and contracting agencies to prepare projects and conduct SWOT analyses. Government programs should focus on maximizing social welfare, identifying primary needs for PPP projects. [OBJ]
4. Risk Sharing: Distributing risk with the private sector benefits the public sector and increases the responsibility of each party in PPP projects. [OBJ]

5. Stakeholder Engagement: Active communication and consultation with all stakeholders facilitate the development of PPP projects. Involving both external and internal actors provides diverse perspectives for effective project planning. [OBJ]

6. Legal and Regulatory Compliance: Adhering to the laws and regulations of the country where the project is implemented is crucial, as non-compliance can lead to PPP failure. [OBJ]

Conclusion

Governance and management of public projects, especially during economic crises, highlight the need for economic resources, trade liberalization, macroeconomic stabilization, fiscal consolidation, increased privatization, remittances, and effective management. The necessity for efficiency in public projects has encouraged private businesses to participate. Achieving sustainable economic growth is facilitated by public-private partnerships across sectors such as agriculture, energy, industry, product diversification, competitiveness enhancement, advanced technology application, and harmonization of educational policies, leading to economic, social, and cultural benefits. Optimizing PPPs addresses complex issues faced by the public sector. PPPs are a growing trend worldwide, contributing to the globalization of economic development. [OBJ]

References:

1. Akintoye, A. and Liyanage, C. (2011) "Public Private Partnerships"
2. Renegotiations in public-private partnerships Theory and evidence, 2014
3. Canadian Council for Public Private Partnerships (CCPPP) (2007), <http://www.pppcouncil.ca/resources/about-ppp/why-choose-ppp.html>
4. Deloitte Research (2007) Closing American's infrastructure gap: the role of public private Partnerships, (available online <http://www.deloitte.com/assets/Dcom>)
5. Northumbria University, <http://nrl.northumbria.ac.uk/16927/>
6. Can PPPs help close the infrastructure gap in the transition economies? Geoffrey Hamilton
7. Economic and Financial Report 2010/04, European Investment Bank
8. Fazzari, S. (1989). Keynesian theories of Investment: neo, new and post. *Revista de Economia Politica*
9. Gjini, A., & Kukeli, A. (2012). Crowding – Out Effect of Public Investment on Private Investment: An Empirical Investigation. *Journal of Business & Economics Research*, 269–276
10. Ahadzi, M. & Bowles, G. (2003) "Public-private partnerships and contract negotiations"
11. AZRA (Varaždin County Development Agency) and Institute for International Relations (2006) The Varaždin County Regional Operational Programme 2006–2013. Varaždin. Available online: <http://www.varazdinska-zupanija.hr>
12. Edwards, P. & Shaoul, J. (2003) "Partnerships: for better, or worse?" *Accountability Journal*, 16 (3), 397–421
13. European Commission (2005) Communication from the Commission on Public-Private Partnerships and Community Law on Public Contracts and Concessions. Brussels: COM
14. www.worldbank.org/developmentindicators
15. www.imf.org/financialstatistics
16. www.instat.gov.al

INCOME TAX IN ALBANIA

ABSTRACT

With rapid changes in the economic climate and the increasing presence of public-private sector partnerships, tax administrations have been tasked by governments to do more and take on new responsibilities. Their goal is to ensure budgets have the necessary revenues to implement economic and social programs for the benefit of citizens and taxpayers. The recent global and regional economic crises have influenced fiscal administration, prompting governments to enhance tax performance to minimize informality and combat tax evasion.

“The hardest thing in the world to understand is income tax.” However, our step-by-step study will validate Einstein’s statement, providing insights into income tax and emphasizing that “Paying taxes gives us the right to protection!” This is a compelling reason to learn about them.

Keywords: Income tax, progressive tax, flat tax.

INTRODUCTION

This topic addresses “Income Tax” with the aim of analyzing fiscal developments, functional structures, tax sources, taxable incomes for businesses and individuals, and tax revenue performance. By comparing with regional and broader countries, it promotes the best fiscal values and suitable experiences for our country. In this context, presenting this topic will make us more vigilant about what is taxed, how, and why. The experiences of 16 neighboring countries to Albania and the Balkans, analyzed for this purpose, aim to identify what works and what doesn’t, where it works best and where it doesn’t, setting criteria for discussion among all fiscal experts.

“Taxes are what we pay for a civilized society.”
—Oliver Wendell Holmes, U.S. Supreme Court (1904)

I. INCOME TAX IN ALBANIA

For the government to develop social programs and public investments, and to stimulate economic growth and development in the country, sustainable financing is necessary.

“In general, the art of government consists in taking as much money as possible from one class of citizens to give to another.” This perspective is both social and pessimistic, as an anonymous author suggests: “Born free... taxed to death.”

Initially (1992), the adopted fiscal regime widely used various fiscal incentives to promote private

entrepreneurship, including exemptions from profit tax, customs duties for investment goods, and non-application of taxes on dividends, among others. This system has evolved significantly over time. In 1993, the profit tax exemption was reduced from 10 years to 4 years; in August 1995, the exemption from customs duties for machinery and equipment was removed; and by early 1998, no tax incentives were applied.

Key changes and features of the new fiscal legislation include:

- A unified profit tax rate of 30% for all types of activities (this profit tax rate aligns with the average applied by OECD countries). Although the law is not specific, it is implied that the tax rate is unified for sectors like tourism, oil, and gas, which previously had tax rates of 40% and 50%, respectively.
- A withholding tax of 15% is applied to non-residents (10% for residents) on dividends, profit distributions, interest, and royalty payments.
- After 2006, a tax rate of 10% was applied.

Other important features of the new legislation relate to the treatment of deductible expenses for calculating profit.

Law No. 8438, dated December 28, 1998, "On Income Tax," is the foundational law, most recently amended in August 2013. This law is supplemented by specific guidelines based on its amendments and is divided into three pillars:

1. Personal Income Tax
2. Profit Tax
3. Withholding Tax

Tax residents in the Republic of Albania, who are liable for income tax, include:

Individuals with the following characteristics:

- Have a permanent residence in Albania.
- Hold Albanian citizenship and serve as diplomatic officials or perform similar functions on behalf of the Republic of Albania abroad.
- Stay in Albania continuously or intermittently for more than 183 days within a 365-day period.

Legal Persons with the following characteristics:

- Registered as Albanian legal entities.
- Have their place of effective management in Albania.

Natural Persons must conduct business and be registered with the National Registration Center.

Personal income tax represents a significant source in the government's revenue budget and plays a role in budgeting and redistributing national income. Income tax is influenced by various factors, including policies aimed at reducing unemployment, increasing wage levels, population migration, self-declaration culture, and the applied tax model.

A highly debated issue is whether to tax individual income or family income and the associated social

dynamics. Notably, in 2012, a law was enacted requiring every individual to submit an annual income declaration.

The personal income tax rates in Albania until 2014 were:

- Income from 0 to 30,000 ALL: not taxed.
- Income over 30,001 ALL: taxed at 10%.

The application of this tax directly impacts individuals' finances.

Personal income tax affects consumer behavior, family budgets, and, consequently, society as a whole. Such taxes influence individuals' financial equilibrium. An increase in this tax could reduce the contents of their consumption basket, lowering satisfaction or utility derived from it, creating a chain effect impacting the entire society.

The personal income tax rate is both influenced by and influences various factors, such as employment, consumption (well-being), political policies and preferences, fiscal culture, migration, etc.

An important step in personal income taxation is the adoption of the annual income declaration law, which was implemented in 2013 and is expected to have broader application and stricter oversight in 2014. We anticipate observing potential outcomes from the enforcement of this law, as it introduces a new tax framework in Albania.

The second form of income tax is the profit tax, applied to taxable entities with an annual turnover exceeding 8 million leks. Exemptions include central and local government authorities, religious legal entities, labor organizations or chambers of commerce, international organizations, foundations, and film production houses. The profit tax is calculated as the difference between the taxpayer's total income—including the value of benefits and in-kind advantages—and the expenses incurred for generating and maintaining that income. The profit tax rate is 10% of the profit.

The third pillar of income tax is the withholding tax, which encompasses all income from employment and property rights. The withholding tax rate is 10% of these incomes.

II. CURRENT ISSUE: FLAT TAX OR PROGRESSIVE TAX ON INCOME?

Undoubtedly, the state budget is a fundamental instrument for implementing economic policies that redistribute income among population groups, regions of the country, and economic sectors. To achieve this, taxes and levies are imposed, affecting individual rights and personal finances. While it's asserted that taxes are redistributed back to individuals, the extent and timing of this return to the same individuals remain questionable.

Personal income tax, one of the oldest and simplest forms of taxation, has evolved from head taxes to the present day, with various forms and rates applied over time. An interesting case is the experience of Thatcher's reform, where the tax rate was reduced from 49% to 40%, leading to an increase in tax declarations and payments by the top 1% of taxpayers from 11% to 15%. This clearly illustrates that

lowering taxes can generate higher revenues, as demonstrated by the famous Laffer curve.

It's evident that the relationship between taxes and income is a curve rather than a straight line. In other words, tax revenues do not increase indefinitely with continuous tax rate hikes. The Laffer curve shows that when the tax rate is zero, revenues are zero, as the government cannot collect funds without taxation. The same result occurs if the tax rate is 100%. What would happen if the government imposed a 100% tax on your income? Why work then? If a 100% tax rate were applied, no revenue would be collected because individuals would have no incentive to work and surrender their earnings to the state.

Therefore, revenues are zero when the tax rate is 100%—a point on which we can agree. But the question remains: What is the optimal tax rate that yields the highest revenue? This depends on consumer behavior, which encourages individuals to increase production. However, it's certain that lowering taxes stimulates production, boosts GDP, and reduces unemployment.

Today, both progressive and flat tax systems are applied worldwide. From 1998 to September 2007, Albania employed a progressive tax system; since then, and as of November 2013, a flat tax has been in place. Currently, there is discussion about shifting from a flat to a progressive income tax system. The distinction between flat and progressive taxes lies in the degree of progressivity.

The progressive tax structure was:

Income Range (ALL)	Tax Rate
0 – 14,000	1%
14,001 – 40,000	5% over 14,001
40,001 – 90,000	10% over 40,001
90,001 – 200,000	15% over 90,001
Over 200,001	20% over 200,001

The flat tax currently applied is:

Income Range (ALL)	Tax Rate
0 – 30,000	0%
Over 30,001	10% over 30,001

It's noteworthy that before August 2013, a 10% tax was applied to the 10,001–30,000 lek income bracket.

Calculations reveal that the intersection point between the two tax systems (flat and progressive) concerning income is at a gross salary of 140,000 leks. The flat tax (green line in the graph) generates higher revenues for the government up to a gross salary of 140,000 leks; beyond this threshold, the progressive tax yields higher revenues.

The introduction of the flat tax in Albania since 2007 has been accompanied by compensation through salary increases equivalent to the tax hike and annual indexing of wages and pensions. Theoretically,

wage indexing makes this reform Pareto efficient, meaning that lower-income groups are protected from the negative effects of the tax, while higher-income groups benefit: society as a whole benefits from a lower tax level.

However, essential goods with significant weight in citizens' expenditure baskets have experienced notable price increases, diminishing the effect of income indexing. Consequently, in August 2013, the exempt income threshold was revised, excluding up to 30,000 leks from taxation. Implementing this new model undoubtedly impacts the state budget, where income tax holds substantial weight.

The state, through its functional and social policies, secures revenues via direct and indirect taxes. However, a pressing concern is: Why is there such a high level of public expenditure today? The argument lies in the "welfare state," a term attributed to William Temple, Bishop of Manchester, in 1928. The establishment of a social state and the accompanying reforms initiated by Bismarck and embraced across the continent led to profound changes in the state's role in the economy. Developing and modernizing infrastructure, pensions, health insurance, and education systems

An important step in personal income taxation is the approval of the annual income declaration law, which was implemented in 2013. It is expected that in 2014, there will be broader application and stricter control. We anticipate observing potential results from the implementation of the annual personal income declaration law, as it represents a new tax for Albania.

The second form of income tax is the profit tax, which is levied on taxable entities with an annual turnover exceeding 8 million lek. Exemptions include: central and local government authorities, legal entities with a religious character, labor organizations or chambers of commerce, international organizations, foundations, and film production houses. The profit tax results from the difference between the taxpayer's total income, including the value of benefits and advantages in kind, and the expenses incurred to generate and maintain that income. The profit tax rate is 10% on profit.

The third pillar of income tax is the withholding tax, which includes all income from employment and property rights. The withholding tax rate is 10% on these incomes.

II. CURRENT ISSUE: FLAT TAX OR PROGRESSIVE TAX ON INCOME?

The state budget is undoubtedly the fundamental instrument for implementing economic policies that redistribute income among population groups, regions of the country, and economic sectors. To achieve this, taxes are imposed, which affect individual rights and their financial capacity. It is noted that taxes are redistributed back to individuals, but the extent and timing of this return to the same individual are questionable.

In personal income taxation, the oldest and simplest form of taxation, ranging from head taxes to the present day, various forms and rates have been applied. An interesting case is the experience of Thatcher's reform, where the tax rate was reduced from 49% to 40%, and it was observed that large taxpayers, who constituted 1% of taxpayers, increased their tax declarations and payments from 11% to 15%. This is a clear example that lowering taxes can generate more revenue (the famous Laffer curve).

It is evident that the relationship between taxes and income is a curved line, not a straight one. In other words, tax revenues do not continuously increase if tax rates are continuously raised. The Laffer curve illustrates that when the tax rate is zero, revenues are zero, as the government cannot collect money without imposing a tax. The same result occurs if the tax rate is 100%. If the government imposes a 100% tax on your income, there is no incentive to work and surrender earnings to the state, leading to zero revenue.

Therefore, revenues are zero if the tax rate is 100%. But the question remains: What is the tax rate that yields the highest revenue? This depends on consumer behavior, which encourages individuals to increase production. However, one thing is certain: lowering taxes stimulates production, increases GDP, and reduces unemployment.

Today, both progressive and flat tax systems are applied worldwide. From 1998 until September 2007, Albania had a progressive tax; since September 2007 and currently in November 2013, a flat tax has been applied. Currently, there is discussion about changing the taxation system from a flat tax to a progressive income tax. The distinction between a flat tax and a progressive tax lies in the degree of progressivity.

The progressive form was:

- 0 to 14,000 ALL: 1%
- 14,001 to 40,000 ALL: 5% on the amount over 14,001
- 40,001 to 90,000 ALL: 10% on the amount over 40,001
- 90,001 to 200,000 ALL: 15% on the amount over 90,001
- Over 200,001 ALL: 20% on the amount over 200,001

The flat tax currently applied is:

- 0 to 30,000 ALL: 0%
- Over 30,001 ALL: 10% on the amount over 30,001

It's noteworthy that before August 2013, a 10% tax was applied for the range 10,001-30,000 ALL.

Calculations show that the intersection point of both taxes (flat and progressive) concerning income is at a gross salary of 140,000 ALL. The flat tax (green line in the graph) provides higher revenues for the government up to a gross salary of 140,000 ALL; beyond this gross salary, it yields lower revenues than the progressive tax.

The implementation of the flat tax in Albania since 2007 has been accompanied by compensation through salary increases equivalent to the tax rise and annual indexation of wages and pensions. Theoretically, wage indexation makes this reform Pareto efficient, meaning that lower-income groups are protected from the negative effects of the tax, while higher-income groups benefit: society as a whole benefits from a lower tax level.

However, significant price increases in essential goods with a high weight in citizens' expenditure baskets have diminished the effect of income indexation. Consequently, in August 2013, the exempt

income threshold was revised, excluding from taxation income up to 30,000 ALL. Implementing this new model affects the state budget, where income tax holds significant weight.

The state, through its functional and social policies, secures revenues via direct and indirect taxes. However, the high level of public spending today is concerning. The argument is the “welfare state,” a term attributed to the Anglican Bishop of Manchester, William Temple, in 1928. The creation of a social state and accompanying reforms initiated by Bismarck and embraced across the continent led to profound changes in the state’s role in the economy. Developing and modernizing infrastructure, pensions, The passage discusses the evolution of Albania’s personal income tax system, highlighting the shift from a flat tax to a progressive tax structure.

Historical Context:

- **Flat Tax Implementation (2007):** In September 2007, Albania introduced a flat tax rate of 10% on personal income. This system was straightforward, applying a uniform tax rate across all income levels. [OBJ]
- **Transition to Progressive Tax (2014):** On January 1, 2014, Albania transitioned to a progressive tax system. Under this structure, income is taxed at increasing rates based on income brackets:
 - 0% for monthly income up to 30,000 ALL
 - 13% for monthly income between 30,001 ALL and 150,000 ALL
 - 23% for monthly income exceeding 150,000 ALL [OBJ]

Implications of the Progressive Tax System:

- **Equity Considerations:** The progressive tax system aims to distribute the tax burden more equitably, ensuring higher-income individuals contribute a larger share relative to their earnings.
- **Economic Impact:** The shift was intended to enhance revenue collection and address income inequality. However, it also raised concerns about potential impacts on economic growth and investment.

Current Tax Rates (as of 2024):

- **Employment Income:** The progressive tax rates remain in effect, with specific brackets and rates adjusted over time to reflect economic conditions. [OBJ]
- **Business Income:** Net taxable income for individuals and self-employed persons is taxed at progressive rates, with specific thresholds and rates subject to periodic adjustments. [OBJ]

Conclusion:

From the comparative analysis, several observations emerge:

1. **Flat Tax Impact:** Although the flat tax provides higher revenues for the government up to the threshold of 140,000 lekë, it directly affects citizens’ disposable income and their consumption capacity. The exemption threshold of 30,000 lekë aims to support low-income groups in achieving a slightly better standard of living.
2. **Implementation Equity:** Both flat and progressive tax systems should be applied equitably and transparently. It’s essential to extend tax compliance efforts to the informal sectors of the economy to enhance overall tax adherence.

3. Corporate Tax Rate: The 10% rate on profits, capital, and employment income ("flat tax") has demonstrated good productivity, comparable to countries with similar systems. This rate allows companies to reinvest profits, generating additional income.
4. Tax Administration Reforms: Albanian tax reforms should focus on implementing transparent rules across the entire tax administration. Efficient assessment and collection of personal income tax, social taxes, and corporate tax are crucial administrative priorities.
5. Reducing Distortions: To minimize distortions in personal income taxation, reforms should clearly define annual personal welfare amounts, ensuring individuals are prepared to fulfill their tax obligations.
6. Fiscal Revenue Enhancement: The aim is to increase state fiscal revenues and ensure fair tax distribution. Timely collection by tax authorities will lead to cost-effective compliance and direct oversight of taxpayers.

References:

1. Law No. 7665, dated 21.1.1993, "On the Development of Priority Tourism Zones".
2. Law No. 8098, dated 28.3.1996, "On the Status of the Blind".
3. Decree No. 782, dated 22.2.1994, "On the Fiscal System in the Hydrocarbons Sector".
4. Law No. 7677, dated 03.03.1993, "On Profit Tax".
5. Paying Taxes 2012
6. Trickle-Down Economics
7. Taxation, Spending, and Public Representation
8. Tax Glossary
9. Flat Tax Definition
10. IMF Working Paper on Flat Tax
11. World Bank
12. Tax Administration Revolution
13. LA Tax Publication
14. Al-Tax Journal

The Heritage

Nr.15/2016

UNIVERSITETI NDËRKOMBËTAR I STRUGËS

IPES-Institute of International Politics and European Studies

THE HERITAGE

REVISTË PERIODIKE

Nr. 15/2016

EditorinChief:Prof. Dr. MevludDudic

Co-EditorinChief:MSc.SenadaLaçka

s.lacka@eust.edu.mk

Editors:PhD. Biljana Ciglovska

b.ciglovska@eust.edu.mk

PhDCandidate,NazmieMerko– Zabzun

n.merko@eust.edu.mk

TechnicalSecretary:BSc.Rezarta Zhaku Hanir.hani@eust.edu.mk

EditorialStaff:

Prof.Dr. SuloHaderi-UniversityofTirana,R.Albania

Prof.Dr. AnastasAngjeli-MediterraneanUniversityofAlbania **Prof.Dr.**

ShyqeruKabashi- KolegjiBiznesiPrishtina,R.Kosovo **Prof.Dr. EnverDuran**-
TrakyaUniversity-R.Turkey

Prof.Dr. MarkoBello-Universityof Tirana-R.Albania

Prof.Dr. TonyOgiamien-AmericanHeritageUniversityof SouthernCalifornia-USA

Prof.Dr. RadojeRadic-UniversityofBanjaLuka,Republicof Srpska

Prof.Dr. SuzanaBubic-UniversityofMostar,R. Sarajevo

Prof.Dr.JelenaLekic-UniversityofNoviPazar,R. Serbia

Prof.Dr.DaglasKapogrosi-CornellUniversity-USA

Prof.Dr.JosephMinsfud-Emuni University-R.Slovenia

Prof.Dr. Luan Hajdaraga-UniversityMarinBaleti-Tirana,R.Albania

Prof.Dr.ArmenKadriu-InternationalUniversityof Struga,R.Macedonia

Prof.Dr.LjupcoStojceski-InternationalUniversityof Struga,R.Macedonia **Prof.Dr.**

LjubishaPetrusevski-EuroCollege-Kumanovo,R.Macedonia **Prof.Dr.Floras. Kastrati**-
StateUniversityofTetovo,R.Macedonia

Prof.Dr. ElezOsmani-MediterraneanUniversityofBar,R.Montenegro

Prof.Dr. Liljana Elmazi-Universityof Tirana-R.Albania

Prof.Dr.LigorNikolla-Universityof Tirana-R.Albania

ISSN 1857-7482

10.21520/R.15-2016

Botimshkencori UniversitetitNdërkombëtarë Strugës

www.eust.edu.mkwww.eust.edu.mk/Heritage/

TREGUESI I LËNDËS:

ANALIZË KRAHASUESE E HAPËSIRES MENAXHUESE NË INSTITUCIONET QENDRORE	5
EDHE DY OBJEKSIONE PËR MUZEUN NË QYTETIN BAJRAM CURRI.....	17
MATTERS OF JURISDICTION IN CYBERSPACE.....	28
VEPRIMTARIA ANALITIKE NË SHËRBIMET E SIGURISË	44
SHTETET ANËTARE TË BE-së QË NUK NJOHIN KOSOVËN SI SHTET TË PAVARUR	53
ZHVILLIMI I PARTNERITETIT PUBLIK PRIVAT NË HISTORI	61
KURORA CIVILE DHE PROCEDURA GJYQËSORE E SHKURORZIMIT	70
BASHKËPRONËSIA DHE PRONËSIA E PËRBASHKËT	83
KURRIKULA NË ARSIMIN FILLOR, TË MESËM DHE TË LARTË NË KOSOVË.....	91
ANALIZA E SHËRBIMIT TË INTELIGJENCËS	101
ABSTRACTS.....	121

PHD Candidate Albana SKEJA

International University of Struga

dejsi20013@hotmail.com

Tel: +355672039833

ZHVILLIMI I PARTNERITETIT PUBLIK PRIVAT NË HISTORI

ABSTRAKT

Ky punim shkencor trajton historinë e lindjes, evidentimit dhe formalizimit të partneritetit public privat. Bashkëpunimi i dy sektorëve dhe ndikimi i tyre në zhvillimin e vëndit dhe të globalizmit më gjërë. Formalizimi i PPP ka dhënë rëndësi në literaturë dhe zhvillimin më tej të bashkëpunimit të sektorëve.

Fjalët kyçe: *Partneriteti public-porivat, investime, koncension, globalizim.*

HYRJE

Ky studim është mbështetur në studimet dhe publikimet e analizave të partneritetit public privat. Ecuria e zhvillimit të teorisë që në momentet e para të saj dhe formësimi pas viteve 1990. Tema evidenton modelet e PPP të cilat janë formësuar nga partneriteti i pjesëmarrjes së sektorit privat në investimet publike. Theksi është vendosur në rëndësinë dhe sfidat që duhet të kihen në konsideratë të dy sektorët që mënyrë që hartimi, financimi dhe zbatimi i projekteve PPP të ketë sukses.

1. ZHVILLIMI HISTORIK I ZHVILLIMIT EKONOMIK TË PARTNERITETIT PUBLIK-PRIVAT

Zhvillimi teorik i konceptit të PPP-ve është referuar Leibenstein (1966, fq.392-415) e cila lidhet me teorinë e inefficiencës të zhvilluar nga autori. Mbështetur në idenë e tij institucionet publike ose korporatat nuk mund të dështojnë për aq kohë sa politikat monetare dhe ato

financiare janë ekspansioniste për të kufizuar propabilitetin e tyre të dështimit. Duke shtuar këtu edhe mungesën e fondeve për realizimin e projekteve publike. Sipas teorisë inefficiencat në institucionet publike rezultojnë nga nderhyrjet jo të duhura të qeverisë dhe strukturat organizative të shtetit, të cilat janë tepër burokratike. Ndaj për të ulur burimet e inefficiencës në organizatat publike dhe për t'i lejuar ato t'i përgjigjen forcave të tregut dhe për t'u bërë më konkurruese, çka shfaq teorinë e PPP-ve. Kjo është arsyeja përse qeveritë në vënde të ndryshme të botës i kanë parë PPP-të në mënyrë të vazhdueshme si alternativa ose mënyra për të përmbushur nevojat e publikut dhe të investimeve publike. Ineficiencia e sektorit publik çuan në futjen e Menaxhimit të Ri Publik në vitet 1980 në vendet Anglo Saksone, duke propozuar futjen e elementëve të rinj të sektorit privat në menaxhimin e institucioneve publike të cilat risin përgjegjësinë për të ofruar shërbime publike sa më të mira.

Teoria e PPP u zhvillua në mënyrë të shpejtë pas viteve 1990 të cilat i referohen bashkëpunimit për të arritur partneritet, qeverisje, besim dhe transparencë midis sektorit publik dhe privat.

Gjatë viteve 1990 e në vazhdim u vërejt se investimet private po rriteshin duke përfituar shumë kontrata publike, këto të nënshkruara nga BE. Vënde si Britania e Madhe, SHBA, Francë, Spanjë kanë përdorur PPP (Howes dhe Robinson, 2005; Yescombe, 2007). Vlerat e këtyre investimeve arrijnë në miliarda euro. Investime këto që ndikonin në përmirësimin e partneritetit publik privat dhe të shërbimeve ndaj publikut.

Year	Number of projects	Value of projects (in € millions)
1990	2	1386.6
1991	1	73.0
1992	3	610.0
1993	1	454.0
1994	3	1148.4
1995	12	3264.9
1996	26	8488.2
1997	33	5278.0
1998	66	19972.4
1999	77	9602.6
2000	97	15018.5
2001	79	13315.3
2002	82	17436.2
2003	90	17357.1
2004	125	16879.9
2005	130	26794.3
2006	144	27129.2
2007	136	29597.9
2008	115	24198.0
2009	118	15740.4
Total	1340	253744.9

Sources: EIB, HM Treasury, Irish PPP Unit and various commercial databases.

Blanc-brude et al (2007) ka studiuar rëndësinë e PPP në secilin vënd të Bashkimit Europian.¹Megjithëse zbatimi i projekteve gjithnjë e në rritje shoqërohej me debate të vazhdueshmë për rëndësinë e projekteve, transparencës e hartimit dhe zbatimit, përdorimin e burimeve, të këtyre projekteve, rëndësia e partneritetit Publik Privat rritej në vazhdimësi duke përmirësuar pikat e dobëta të projekteve të mëparshme.

Në mjedisin konkurues dhe global qeveritë të të gjithë botën u fokusuan në gjetjen e rrugëve të reja për thithjen e financimeve për projektet, ndërtimin e infrastrukturës, rritjen e shërbimit publik (CCPPP, 2007). Kështu partneriteti publik privat u bë çështja kryesore në realizimin e projekteve publike. PPP u pranuan në 2012 (RICS, 2012).PPP u bënë shtylla kryesore për evidentimin e pikave të forta dhe të dobëta.

Ideja e përdorimit të kapitalit privat nga sektori publik ka ekzistuar kohë më parë.Përdorimi i investimit privat në sektorin publik bëhej në projektet si infrastrukturë rrugore, projektet e shëndetsisë, infrastrukturës ujore, gjithashtu edhe në shërbim konsulence.

Sipas Yescombe, (2007) ka një numër emrash alternativë të PPP si: Private Iniciativa Financave (PIF), një term me origjinë nga Britania, dhe aktualisht përdoret shpesh në Japoni dhe

¹Blanc-Brude et al. (2007) EIB, HM Treasury, Irish PPP Unit and various commercial databases.

Malajzi; Private Participation in Infrastructure (PPI) term ky i përdorur nga Banka Botërore; apo P3 / 3P terma këto të përdorur në Amerikën e Veriut; Private Sector Participation (PSP) term i përdorur shpesh nga sektori i zhillim financim dhe Privately Financed Projects (PfP) term i përdorur nga Australia.

Por shpesh modeli PPP është ngatërruar me termin e privatizimit ose franchizen. Privatizimi përfshin kalimin e plotë të funksioneve dhe përgjegjësi nga sektori publik tek sektori privat. Ndërsa PPP-të sjellin një lidhje, një marrëdhënie të subjekteve publike dhe private të cilat plotësojnë dy objektiva të përbashkëta dhe të pavarur duke ndarë qëllimet e projektit, përdorimin e burimeve, duke shpërndarë nivele të ndryshme të rrezikut dhe shpërblim për sektorin publik apo privat.

2. KONCEPTI I PARTNERITETIT PUBLIK-PRIVAT

Nevoja për projekte infrastrukturore dhe mungesa e mjeteve financiare të sektorin publik për realizimin e projekteve, bëri të mundur shfaqjen e partneritetit publik-privat (PPP). Për të përshkruar termin PPP ka disa lloje të ndryshme përkufizimesh bazuar kjo në eksperiencat e ndryshme që ekzistojnë.

Partneriteti Publik-Privat (PPP) në përgjithësi përkufizohet si formë bashkëpunimi e sektorit publik dhe privat, me qëllim hartimin, zbatimin e projekteve në fushën e shërbimit, menaxhimit, financimit, ndërtimit, mirëmbajtjes, infrastrukturës.

Sipas studiuesve të ndryshëm

- Partneriteti publik - privat² është një kontratë ligjore ndërmjet qeverisë dhe biznesit për sigurimin e aseteve dhe shpërndarjen e shërbimeve, e cila ndan përgjegjësitë dhe rreziqet e biznesit në mesin e partnerëve.
- Partneriteti publik - privat³ përfshinë pjesëmarrjen e sektorit privat në infrastrukturën e aseteve dhe shërbimeve që tradicionalisht kanë qenë të siguruar nga sektori publik.

²An Introduction to Public Private Partnerships, British Colombia, june 2003, pg 2, prg 1.

³A Public Economics Perspective, Efraim Sadka1, March 2006, pg 2 prg 1

- Partneriteti publik - privat⁴ është bashkëpunimi midis sektorit publik (qëndror dhe/ose lokal) dhe sektorit privat me qëllim që të sigurohet financimi, ndërtimi, rikonstruksioni, menaxhimi, konsultimi dhe mirëmbajtja e infrastrukturës dhe/ose e kryerjes së shërbimeve publike, kjo e fundit varet nga kontrata e nënshkruar.
- Partneriteti publik - privat⁵ është një marrëveshje bashkëpunimi ndërmjet sektorit publik dhe privat, e parë në ekspertizën e secilit partner, të cilat kryejnë analizën SWOT për të përcaktuar qartë nevojën për alokimin e përshtatshëm të burimeve, rreziqeve dhe shpërblimeve.
- Partneriteti publik - privat⁶ parë si "transferimi në sektorin privat të projekteve të investimeve, të cilat tradicionalisht kanë qenë të ekzekutuar ose të financuara nga sektori publik".

Nëpërmjet teorisë së PPP, marrëdhënies së re publik-privat, synohet jo vetëm të rritja e eficiencës së shërbimeve por nëpërmjet fondeve publike synohet cilësi në shërbim dhe efikasitet në fondet publike në favor të buxhetit të shtetit.

2.1. Modelet e Partneriteti Publik-Privat

Partneriteti publik-privat përfshin një kontraktim të drejtëpërdrejtë si një alternativë ndaj rrugës së ofrimit tradicional të shërbimeve publike dhe nga ana tjetër, ekzistojnë marrëveshje të cilat janë të administruara publikisht, por brenda një kuadri ligjor që mundëson financimin, projektimin, funksionimin dhe ndoshta pronësinë e përkohëshme të një asetit nga sektori privat.

Modelet e PP përfshijnë:

1. **Design- Build (DB): Projektim-ndërtim** – Ky model kombinon përgjegjësinë e projektim-ndërtim nga sektori privat. Pas përfundimit të afatit të drejtat e këtij projekti i kthehen sektorit publik. (Hower and Robinson, 2005)

⁴Doracak për përgatitjen dhe implementimin e PPP efektive, Maqedoni, (BNJVL), dec 2008, pg 7, prg 4.

⁵Public Private Partnerships, A Financier's Perspective, United Nations, faqe 3, paragrafi 2

⁶Public-Private Partnerships, FMN, Fiscal Affairs Department, Eorl Bank and Inter-American Development Bank, March 12, 2004 faqe 6

2. **Operation and Maintenance Contract (O & M):** Operim dhe mirëmbajtje - Në këtë term operatori privat, sipas kontratës, operon dhe mirëmban pasurinë publike për një afat të paracaktuar. Pronësia e aseteve gjithnjë mbetet në zotërimin publik. (CCPP 2007).
3. **Design-Build-Finance-Maintain-Operate (DBFMO):** Projektim-Ndërtim-financë-operim mirëmbajtje - Në këtë rast nëpërmjet kontratës së nënshkruar ndërmjet sektorit publik dhe privat, sektori privat harton, projekton, financon dhe ndërton një strukturë (objekt) të ri nën një kontratë afatgjatë dhe mirëmban këtë strukturë. Në përfundim të afatit kohor sektori privat transferon objektin sektorin publik. (CCPP 2007)
4. **Build-Own-Operate (BOO):** Ndërtim – zotërim-operim – në këtë model PPP sektori privat ose koncesionari financon, ndërton, zotëron dhe operon (manaxhon) një strukturë ose një shërbim në term afatgjatë. (CCPP 2007).
5. **Build-Own-Operate-Transfer (BOOT):** Ndërtim – zotërim-operim-transferim - në këtë formë një entitet privat fiton një ekskluzivitet për financimin, projektimin, ndërtimin dhe për të operuar një njësi ose shërbim (dhe që vendos taksa për përdoruesin) për një periudhë të caktuar, pas së cilës pronësia transferohet tek sektori publik në mbarimin e kontratës; (Howes and Robinson, 2005; Deloitte, 2007)
6. **Buy-Build-Operate (BBO):** Blerje-ndërtim-operim - Transferimi i aseteve publike tek një subjekt privat ose ndërmarrje ose kompani private që operon në emër ose në mbështetje të qeverisë. Për këtë model kontrata ka si qëllim përmirësimin e aseteve, operim, menaxhimin për një periudhë të caktuar kohë të tyre. Sektori publik ka të drejtën e ushtrimit të kontrolleve në bazë të kontratës.
7. **Operation License (Licensa Operimi):** Ky model përfshin liqensimin apo të drejtën e sektorin privat për të menaxhuar një shërbim publik, me një afat kohe të përcaktuar.
8. **Finance Only (vetëm financim):** Subjekti privat përfshihet në projektet publike të PPP vetëm nëpërmjet financimit.
9. **Divestiture (shitja e aseteve):** ky model i reforohet shitjes së asetëve nga sektori publik në sektorin privat dhe subjekti privat ka kontroll mbi të gjitha investimet, mirëmbajtjen dhe operacioneve. Sektori publik ka të drejtën e mbikqyrjes së ecurisë të këtyre aseteve. (Deloitte, 2007).

Ndërsa Komisioni evropian i dallon partneritetet publik-privat të institucionalizuar (PPPI), që veprojnë nëpërmjet vendosjes së një kapitali të përbashkët dhe PPP kontraktore (PPPC), që bazohen vetëm mbi lidhjet kontraktore.

3. RËNDËSIA DHE SFIDAT E PPP

Partneriteti midis Qeverisë - Sektorit privat - Shoqërisë civile konsiderohet motor i rëndësishëm për arritjen e zhvillimit të qëndrueshëm global dhe qeverisjen e mirë. Arritja e axhendave të sektorit publik (programeve të qeverisë), ka të domosdoshëm kontributin e PPP e cila ndikon në rritjen ekonomike, mbrojtjen e mjedisit, përfshirjen sociale dhe ruajtjen e jetës njerëzore dhe mirëqenien.

Përfitimet e PPP janë të dukshme në historinë e zhvillimit ekonomik të vendeve por ajo që duhet të konsiderohet e domosdoshme është barrierat, sfidat apo çështjet që duhet të shikohen të nisjen e PPP.

PPP duhet të sigurojnë “vlerë për para” më të mirë sesa rruga tradicionale e sektorit publik. Vlera për para nuk i reforohet vetëm ofertës më të lirë apo çmimin më të ulët për një aset, por shqyrtimit, kryerjes e analizës SWOT dhe të kujdesshëm për të gjetur zgjidhjen më të mirë afatgjatë për ofrimin e shërbimit. Sfidat e PPP:

1. Drejtimi politik- udhëheqja politike, nevoja për të ndjekur një politikë të përcaktuar ka domosdoshmërinë e partneritetit Publik-privat, jo vetëm të krijimit të programeve PPP, por që në nisjen e këtyre projekteve, udhëheqjen e projekteve përgjatë gjithë aktivitetit të një projekti. Programi PPP jo vetëm që krijojnë së bashku por udhëheqin, zbatojnë dhe kapërcejnë sfidat dhe problemet që rezultojnë apo që mund të lindin gjatë kohës.
2. Transparenca- për të patur një qeverisje të mirë, duhet të nisi nga transparenca, sektori publik dhe sektori privat, duke qënë PPP duhet të sigurojnë transparencë edhe në procesin e tenderimit, pasi kjo transparencë siguron qëndrueshmëri politike dhe vlerën për para. Në rastin se starti do të jetë jo transparent atëherë PPP do të jenë një fushë e minuar që në fillim dhe pasojat e saj do të shfaqen në vazhdimësi. Transparenca e projekteve PPP duhet të shoqëroje të gjithë rrugën e projektit PPP.
3. Ndërtimin e kapaciteteve - për hartimin e PPP lind nevoja e ndërtimit të kapaciteteve për drejtimin e një programi PPP. Gjë, kjo e cila kërkon strukturë brënda qeverisë, ministrisë,

sektorëve dhe agjensisë kontraktuese për përgatitjen e projekteve PPP, kryerjen e SWOT të PPP. Qeveria në hartimin e programeve politike – ekonomike duhet të ketë maksimizimin apo fokusimin në rritjen e mirëqënies sociale, duke nxjerrë këtu nevojat primare të projekteve PPP.

4. Shpërndarja e riskut- ndarja e rrezikut me sektorin privat favorizon sektorin publik, gjë e cila do të bëjë edhe rritjen e përgjegjësisë të secilës palë në projektet PPP.
5. Aktorët dhe stakeholder- komunikimi aktiv dhe konsultativ me të gjithë aktorët dhe palët e interesuar do të bënte më të lehtë rrugën e hartimit, ndërtimit të projekteve PPP. Në përshirjen e aktorëve bëjnë pjesë aktorët e jashtëm dhe të brendshëm të cilët japin pikëpamjet e tyre në hartimin sa më të mirë të PPP.
6. Ligjet dhe rregullat – zbatimi i ligjeve dhe rregullave në vëndin ku do të zbatohet projekti, është shumë i rëndësishëm pasi mund të çojë në dështim të PPP.

KONKLuzion

Qeverisja dhe menaxhimi i projekteve publike, duke shtuar këtu edhe krizën ekonomike nxorri në pah nevojën për burimeve ekonomike, liberalizimin e tregtisë, stabilizimi makroekonomik, konsolidimi fiskal, rritja e privatizimeve, remitancat, menaxhimin, etj. Nevoja për efencën në projektet publike nxiti biznesin privat që të jetë pjesëmarrës në këto projekte. Sigurimi i një rritje të qëndrueshme ekonomike arrihet nga partneriteti publik privat në nivele sektoriale, si bujqësia, energjitika, industria, diversifikimi i produkteve, rritja e konkurueshmërisë, aplikimi i teknologjive të përparuara, harmonizimi i politikave arsimore, për të sjellë përfitimet nga rritja ekonomike, sociale, kulturore, etj. Optimizimi i PPP zgjidh probleme të vështira në të cilën haset sektori publik. PPP janë tendencë në rritje në gjithë botën, madje kanë efekt globalizmi në zhvillimin ekonomik të botës.

Referenca:

1. Akintoye, A. and Liyanage, C. (2011) “Public Private Partnerships”;
2. Renegotiations in public-private partnerships: Theory and evidence, 2014;
3. Canadian Council for Public Private Partnerships (CCPPP) (2007), <http://www.pppcouncil.ca/resources/about-ppp/why-choose-ppp.html> ;

4. Deloitte Research (2007) Closing American's infrastructure gap: the role of public private Partnerships, (available online <http://www.deloitte.com/assets/Dcom>;
5. Northumbria University, <http://nrl.northumbria.ac.uk/16927/>;
6. Can PPPs help close the infrastructure gap in the transition economies? Geoffrey Hamilton;
7. Economic and Financial Report 2010/04, European Investment Bank;
8. Fazzari, S. (1989). Keynesian theories of Investment: neo, neë and post. Revista de Economia Politica;
9. Gjini, A., & Kukeli, A. (2012). Croëding – Out Effect of Public Investment on Private Investment: An Empirical Investigation. Journal of Business & Economics Research , 269 – 276;
10. Ahadzi, M. & Bowles, G. (2003) —Partneriteti public privat dhe negocijimi i Kontratave;
11. AZRA (Varaždin County Development Agency) and Institute for International Relations (2006) The Varaždin County Regional Operational Programme 2006–2013.Varaždin. Available online: <http://www.varazdinska-zupanija.hr>;
12. Edwards, P. & Shaoul, J. (2003) —Partneritetet: për me mire, apo me keq?|| Accountability Journal, 16 (3), 397–421;
13. European Commission (2005) Communication from the Commission on Public-Private;
14. Partnerships and Community Law on Public Contracts and Concessions. Brussels: COM;
15. www.worldbank.org/developmentindicators;
16. www.imf.org/financialstatistics ;
17. www.instat.gov.al.

PHD Candidate Albana SKEJA

International University of Struga

dejsi20013@hotmail.com

Tel: +355672039833

TATIMI MBI TË ARDHURAT NË SHQIPËRI

ABSTRAKT

Me ndryshimet e shpejta të klimës ekonomike, si dhe rritjes së prezencës së partneritetit të sektorit publik me atë privat, administratës tatimore u është kërkuar nga qeveria të bëjnë më shumë dhe të marrin ngarkesa të reja duke synuar që të garantojnë buxhetet me të ardhurat e nevojshme për të realizuar programet ekonomike dhe sociale në përfitim të produkteve prej qytetarëve dhe tatimpaguesve. Kriza e fundit ekonomike botërore dhe e rajonit ka influencuar dhe ndikuar në këtë administrim fiskal duke u diktuar gjithë qeverive të rritin më shumë performancën tatimore në drejtim të minimizimit të informalitetit dhe luftës ndaj evazionit fiskal.

“Gjëja më e vështirë në botë për t'u kuptuar është tatimi mbi të ardhurat¹”.por studimi ynë hap pas hapi do të vërtetojë këtë thënie të Einsteinit, njohuritë për Tatimin mbi të ardhurat dhe se ”Pagesa e taksave n'a jep të drejtën për mbrojtje!²”, një arsye shumë e fortë për të mësuar për to.

Fjalë kyçe: *Tatimi mbi të ardhurat, tatimi progresiv, tatimi i sheshtë.*

HYRJE

Një mënyrë, me të cilën i është përgjigjur dilemave të kohës shpjegohen në këtë temë, ”*Tatimit mbi të ardhurat*” me qëllimin që nëpërmjet analizimit të zhvillimeve fiskale, strukturave funksionale burimet e tatimit, cilat janë të ardhurat të cilat tatohen për biznesin dhe për individët, performancës së të ardhurave të tatimeve dhe duke i vendosur në një projektion

¹Albert Einstein <http://www.al-tax.org/al-tax> journal

²James M. Wayne <http://www.al-tax.org/al-tax> journal

krahasimi me vendet e rajonit dhe më gjërë të promovojë vlerat më të mira fiskale dhe përvojat më të përshtatshme për vendin tonë. Në këtë aspekt, prezantimi i kësaj teme do të na bëjë më vigjilent çfarë tatohet, si dhe pse? Përvoja e 16 shteteve fqinje me Shqipërinë dhe Ballkanin, të përpunuara për qëllime analize tenton të identifikojë çfarë funksionon dhe çfarë jo, ku funksionon më mirë dhe ku jo mirë duke vendosur kritere që janë objekt për diskutim nga gjithë ekspertët e fiskalitetit.

"Taksat janë ato që ne paguajmë për një shoqëri të civilizuar."

Oliver Wendell Holmes

SHBA-Gjykata e Lartë (1904)

I. TATIMI MBI TË ARDHURAT NË SHQIPËRI

Qeverisë, për të zhvilluar programet sociale dhe investimet publike, për të nxitur rritjen ekonomike dhe zhvillimin në vënd i duhet financim i qëndrueshëm.

“Në përgjithësi, arti i qeverisjes konsiston në mbledhjen e aq parave nga një klasë sa të mund të kënaqë me to klasën tjetër” është aq sociale dhe në të njëjtën kohë dhe shumë pesimiste sepse sipas individit sipas një autori Anonim është “Lindur I lirë.....I taksuar deri në vdekje”.

Fillimisht (1992), regjimi fiskal i adaptuar përdori gjerësisht si instrumente të nxitjes së sipërmarrjes private një sërë lehtësish fiskale, që nga përjashtimet nga tatimi mbi fitimet, përjashtimet nga detyrimet doganore për mallrat e investimeve, mosaplikimi i taksave mbi dividendët, etj. Ky sistem ka evoluar gjerësisht dhe periodikisht. Në vitin 1993, përjashtimi nga tatim fitimi u zbrit nga 10 vjet në 4 vjet; në vitin 1995 (gusht), u hoq përjashtimi nga detyrimet doganore për makineritë dhe pajisjet; duke arritur në fillim të vitit 1998, ku asnjë lehtësi tatimore nuk aplikohet më.

Ndryshimet dhe tiparet themelore të legjislacionit të ri fiskal përfshijnë:

- një nivel tatim-fitimi unik për të gjitha llojet e aktiviteteve në masën 30 për qind (kjo normë tatim-fitimi është dhe mesatarja e aplikuar nga vendet e OECD-së³). Megjithëse ligji nuk është specifik, lihet të kuptohet se është unifikuar shkalla tatimore edhe për sektorët e turizmit, të naftës dhe gazit, të cilat më parë kishin një shkallë tatimore prej 40 dhe 50 për qind, respektivisht.

³ Organisation for Economic Co-operation and Development

- një tatim në burim prej 15 për qind aplikohet për jorezidentët (10 për qind për rezidentët) mbi dividendët, shpërndarjen e fitimit, interesat dhe pagesat mbi të drejtën e autorit dhe *royalties*⁴.
- Pas vitit 2006 kemi aplikimin e një shkalle tatimore me 10 %.

Tipare të tjera të rëndësishme të legjislacionit të ri lidhen me trajtimin e shpenzimeve të zbritshme për efekte të llogaritjes së fitimit.

Ligjin 8438 date 28.12.1998 ” Për tatimin mbi të ardhurat” është ligji bazë i ndryshuar më së fundmi në Gusht 2013. Ky ligj plotësohet nga Udhëzime specifike në bazë të ndryshimeve të ligjit. Ky ligj ndahet në tre shtylla:

1. Tatimin mbi të ardhurat personale
2. Tatimin mbi fitimin
3. Tatimin të mbajtur në burim

Rezidenta tatimore në republikën e Shqipërisë, të cilët paguajnë tatim mbi të ardhurat janë:

Individi – i cili ka këto karakteristika:

Ka vendbanim të përhershëm në Shqipëri.

Ka nënshtetësi shqiptare dhe është funksionar diplomatik ose kryen një funksion të ngjashëm në emër të Republikës së Shqipërisë, jashtë territorit të saj.

Në mënyrë të vazhdueshme osë me ndërprerje, qëndron në Shqipëri më tepër se 183 ditë në një periudhë prej 365 ditësh.

Person juridik – i cili ka këto karakteristika:

Është i regjistruar si person juridik shqiptar

Ka vendbanim e administrim efektiv në Shqipëri.

Person fizik – duhet të ushtrojë biznes dhe të jetë i regjistruar në Qendrën Kombëtare të Regjistrimit.

Tatimi mbi të ardhurat personale përfaqëson një burim me peshë të konsiderueshme në buxhetin e të ardhurave të qeverisë dhe si i tillë luan pjesën e tij në buxhetimin dhe rishpërndarjen e të ardhurave kombëtare. Tatimi mbi të ardhurat është një variabël që ndikohet nga shumë faktorë, ndër të cilët mund të përmendim politikat e ndjekura për zvogëlimin e

⁴<http://www.tatime.gov.al/gdt/TaxGlossary.aspx>- Në kontekst ndërkombëtar termi ndeshet më shpesh në marrëveshjet tatimore si një nga parakushtet për të drejtën e marrëveshjes në lidhje me, p.sh. dividendët, interesat dhe honoraret/qiratë e shfrytëzimit të nëntokës (royalties)

papunësisë, për rritjen e nivelit të pagave, migrimet e popullsisë, kultura vetdeklaruese, modeli i tatimit të aplikuar etj.

Çështje shumë e diskutueshme është debati për tatimi mbi të ardhurat individuale apo mbi të ardhurat e familjes dhe dinamizmi social, këtu përmëndim që në vitin 2012 është miratur ligji ku çdo individ duhet ti nënshtrohet Deklarimit vjetor të të ardhurave.

Norma e tatimit mbi të ardhurat personale në Shqipëri deri me 2014:

Të ardhurat mbi _____ lekë nga 0-30.000 lekw nuk tatohen

Nga 30.001 –më tepër tatohen me 10%

Aplikimi i këtij tatimi ka ndikim të drejtpërdrejtë në xhepat e individit.

Tatimi mbi të ardhurat personale ka ndikim të drejtpërdrejtë në sjelljen e konsumatorit, familjes dhe si pasojë edhe shoqërisë në tërësi. Ky lloj tatimi ashtu si edhe tatimet e tjera ndikojnë në ekuilibrin e shpirtit të tij. Rritja e këtij lloj tatimi do të reduktonte produktet e shportës së tij dhe ul nivelin e kënaqësisë ose të dobisë së marrë prej saj, mirë po kjo është efekt zinxhir që prek gjithë shoqërinë.

Norma e tatimi mbi të ardhurat personale ndikohet dhe ndikon mbi shumë faktorë siç është punësimi, konsumi (mirëqenia), politika dhe preferencat e saj, traditat dhe kultura fiskale, migrimi etj.

Një hap i rëndësishëm në tatimin mbi të ardhurat personale është miratimi i ligjit për deklaratën vjetore të të ardhurave, e cila është aplikuar në 2013 dhe pritet që në 2014 të ketë shtrirje dhe kontroll më të lartë. Pritet të shohim rezultatet e mundëshme nga zbatimi i ligjit të deklaratës vjetore së të ardhurave personale pasi është një tatim i ri për Shqipërinë .

Forma e dytë e tatimit mbi të ardhurat është tatimbi mbi fitimin I cili u mbahet subjekteve tatimpaguese të cilat kanë qarkullim vjetor më të madh se 8 milion lekë, këtu përjashtohen: pushteti qëndror e vendor, personat juridik me karakter fetar, organizatat e punës ose dhomat e tregtisë, organizatat ndërkombëtare, fondacionet, shtëpitë filmike kinematografike. Tatimi mbi fitimin është rezultat I diferencës midis të ardhurave totale të tatimpaguesit duke përfshirë vlerën e përfitimeve dhe avantazheve në natyrë, me shpenzimet e kryera me qëllim realizimi dhe ruajtjen e të ardhurave. Norma e tatimit mbi fitimin është 10% mbi fitimin.

Shtylla e trete e tatimit mbi të ardhurat është tatimi I mbajtur në burim ku përfshihen të gjitha të ardhurat nga punësimi, të ardhurat e të drejtës së pronësisë. Norma e tatimit në burim është 10% të këtyre të ardhurave.

II. AKTUALITETI I DITËS: TATIM I SHESHTË APO TATIM PROGRESIV MBI TË ARDHURAT?

Sigurisht që Buxheti i shtetit është instrumenti themelor në realizimin e politikave ekonomike të rishpërndarjes të të ardhurave midis grupeve të popullsisë, midis rajoneve të vendit dhe midis sektorëve ekonomikë. Për realizimin e tij vendosen tatime dhe taksa të cilat çënojnë të drejtën e individit dhe shportën e tij. Cilësohet se tatimet dhe taksat rishpërndahen përsëri tek individit por sa është masa e kthimit të këtij fondi të derdhur në muaj, vite, rikthehet përsëri tek i njëjti individ??

Në tatimin mbi të ardhurat personale, forma më e vjetër dhe e thjeshtë e taksimit, duke filluar nga taksa për frymë e deri më sot. Format dhe normat e taksimit kanë qënë nga më të ndryshmet.

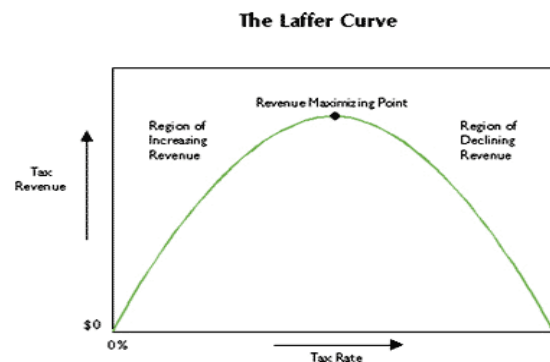
Rasti interesant ka qënë eksperiencia e reformës së Thaçerit kur uli normën e taksës nga 49% në 40%, dhe vuri re se tatimpaguesit e mëdhenj që ishin 1% e tatimpaguesve patën rritje të deklarimit të tatimit dhe pagesës së tyre nga 11% në 15%, një shembull i qartë se ulja e taksës mund të sigurojë më shumë të ardhura. (e famshmja kurba Laffer).

Është mëse e qartë semarrëdhëniet midistaksavedhe të ardhurave, është një vijë e lakuar dhe një vijë të drejtë. Me fjalë të tjera, të ardhurat nga taksat nuk rriten vazhdimisht nëse normat e taksave do të rriteshin vazhdimisht. Kurba e Laffer tregon se kur norma e taksës është zero, të ardhurat janë zero, si dhe -Qeveria nuk mund të mbledhë para kur ajo

nuk aplikon taksë. i njëjti rezultat është nëse shkalla e tatimit është 100%. Çfarë do të ndodhë nëse qeveria do të vendosë një taksë 100% të të ardhurave tuaja? Pse punojmë atëherë?

Nëse qeveria do të aplikojë një normë taksë 100% ajo nuk do të mbledhë asnjë të ardhur sepse nuk do të ketë asnjë nxitje për individët që të punojnë dhe të ardhurat tija derdhë shtetit.

Pra të ardhurat janë zero nëse norma e taksimit është 100% - edhe ju pajtoheni me këtë. Por pyetja qëndron: Cila është norma e taksës që sjell të ardhura më të larta? Kjo varet nga sjellja

e konsumatorit e cila inkurajon individin të rrisë prodhimin por një gjë është e sigurtë që ulja e taksave nxit prodhimin, rrit GDP dhe ul papunësinë.

Sot në botë aplikohen të dyja sistemet e taksimit, progresive dhe e sheshtë.

Që nga 1998 deri në shtator 2007 Shqipëria ka patur taksë progresive, që prej Shtatorit 2007 e aktualisht nëntor 2013 aplikon taksën e sheshtë. Aktualisht flitet që të ndryshojë sistemi i taksimit nga tatim i sheshtë në tatim progresiv i të ardhurave. Ajo që e dallon, taksën e sheshtë nga taksa progresive, është thjesht shkalla e progresivitetit.

Forma progresive ka qënë:

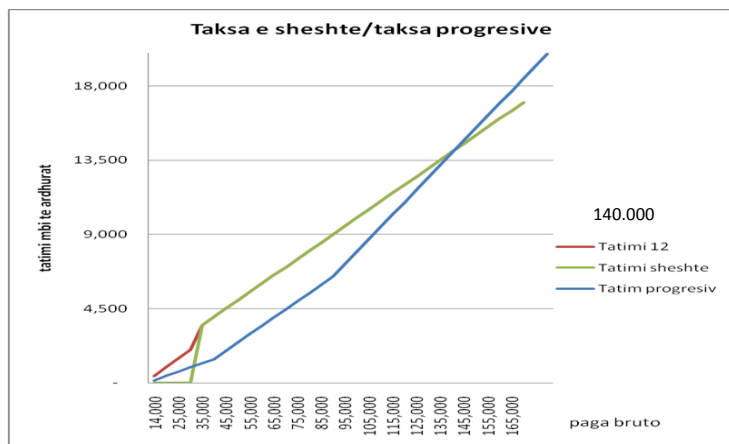
0	14000	1%
14,001	40,000	5% mbi 14.001
40,001	90,000	10% mbi 40.001
90,001	200,000	15% mbi 90.001
200,001	me teper	20% mbi 200.001

Nërsa tatimi i sheshtë që vazhdon të aplikohet është:

0	30,000	0%
30,001	<	10% mbi 30.001

Këtu theksojmë që para Gushtit 2013 aplikohet 10% për kufirin 10.001-30.000 lekë.

Në rast se bëjmë disa kalkulime do të shikojmë grafikun. Vërehet se pikëprejra e të dy tatimet (taksa e sheshte dhe progresive) si mbi te ardhurat është në pagën bruto 140.000 lekë.

Verehet se taksa e sheshte (grafiku ngjyre jeshile) siguron të ardhura me të larta se taksa progresive për qeverinë deri në kufirin e pages bruto 140.000 leke, pas kësaj page bruto ky tatim siguron të ardhura me të ulta se taksa progresive.

Vendosja e taksës së sheshtë në Shqipëri që nga 2007 është shoqëruar kompensim në shtesën e pagës në masën e rritjes së taksës dhe me indeksimin e përvitshëm të pagave dhe pensione.

Në planin teorik, indeksimi i pagave bën këtë reformë Pareto eficiente, në kuptimin që shtresat me të ardhura më të ulëta mbrohen nga efekti negativ i taksës, ndërsa grupet e të ardhurave më të larta janë më mirë: shoqëria në tërësi është më mirë me një nivel më të ulët takse.

Mallra të rëndësishme, të domosdoshme dhe me peshë të lartë në shportën e shpenzimeve të qytetarit kanë shënuar rritje të ndjeshme të çmimeve, duke e zbehur kështu efektin e indeksimit të të ardhurave. Për këtë në gusht 2013, është revizionuar pragu përjashtues të të ardhurave duke përjashtuar nga taksimi vlerën 30.000 lekë të të ardhurave Sigurisht që aplikimi i këtij modeli të ri ka efekte në buxhetin e shtetit ku tatimi mbi të ardhurat ka peshë në të.

Sigurisht që shteti me politikat e tij funksionale, sociale siguron të ardhurat nëpërmjet taksave direkte dhe indirekte. Por shqetësuese është: Pse ky nivel i lartë shpenzimesh publike në kohët e sotme? Argumenti është “shteti i mirëqenies”, një term ky që i referohet bishopit të Kishës Anglikane të Mançesterit, William Temple, që në vitin 1928. Krijimi i një shteti social dhe reformat që e shoqëruan këtë filozofi të iniciuar nga Bismarku dhe të përqafulara në gjithë kontinentin, çuan në ndryshime të thella të rolit të shtetit në ekonomi. Zhvillimi dhe modernizimi i infrastrukturës, pensionet dhe sigurimet shëndetësore, zhvillimi i një sistemi modern arsimor,

patën dhe vazhdojnë të kenë rolin primar dhe përcaktues në nivelin e shtetit në ekonomi. Por, edhe vetë roli i shtetit si rregullator i cikleve të biznesit, e frymëzuar nga teoritë Kejnsianiste që vazhduan të mbizotërojnë mendimin akademik dhe politik-bërës deri në fillimin e viteve '80 të shekullit të kaluar, i dhanë botës atë profil që shohim sot në tipologjinë e financave publike. Shkolla e zgjedhjes publike, sigurisht që jep një përgjigje edhe teorike të kësaj gjëndjeje të shtetit të madh dhe gjithëprezencës në jetën ekonomike e sociale, e lidhur kjo si më stadin e arritur të reformave sociale dhe mirëqënies së krijuar, ashtu dhe me lobimin e grupeve të interesave.

Nëse konkluzioni që besoj se del nga analiza e sistemit të taksimit që parashtrova më sipër është se zbatimi i taksës së sheshtë është Pareto-eficiente, një pyetje e natyrshme do të ishte atëherë: përse vetëm disa vende e zbatojnë këtë reformë, ndërsa shumica e vendeve, veçanërisht ato të zhvilluara, vazhdojnë të zbatojnë sistemin progresiv? Pikërisht këtu duhet t'i referohemi ekonomisë politike, modelit të përfaqësimit politik të qytetarit votues.

Shumica e shteteve në shekullin e 19-të e lidhin pjesëmarrjen në votime me kontributin në pagimin e taksave. Në Francë, deri në vitin 1830, pjesëmarrja në votime kondicionohej nga një nivel minimal pagimi të tatimeve dhe ata që paguanin më shumë taksa kishin të drejtë të zgjidhnin deri në 40% të përfaqësimit në Parlament. Edhe në Itali, Gjermani dhe vende të tjera europiane ka pasur një lidhje midis pagimit të taksave dhe pjesëmarrjes në demokraci, lidhje që u thye pas Luftës së Parë Botërore. Sigurisht që në shoqëritë moderne demokratike kjo situatë ka ndryshuar. Numri i pjesëmarrësve në votime është shumë më i lartë se i tatimpaguesve. Në SHBA ky raport shkon nga 1:6 në deri në 1.8:1; ndërsa në Shqipëri ky raport shkon në 2.6:1, që do të thotë se në gati 3 votues, vetëm njëri paguan taksa.

Sjellja e votuesit udhëhiqet nga sjellja e përfaqësimit të tij dhe kjo e fundit ndikohet nga ajo e zgjedhësve – duke nënkuptuar se ndikohet nga ekstremet e skedulit të taksave, të cilët duhet të rishpërndajnë në favor të fashës së të ardhurave të mesme – pikërisht e kundërta e asaj që krijon taksa e sheshtë. Kjo do të çonte në më shumë pabarazi dhe fakti që kjo reformë u zbatua në vendet në tranzicion, të cilat kishin kaluar nga një sistem barazitizmi (në varfëri) tek një rritje e ndjeshme e pabarazisë (në pasuri), dhe që për rrjedhojë, sipas modelit të sjelljes së votuesit, duhet të kishte ushtruar presion në rritje dhe jo në ulje të nivele marxhinale të sipërm të tatimit mbi të ardhurat, e bën edhe më intrigues këtë veprim politik.

Argumenti themelor në këto rrethana besoj se lidhet kryesisht me inefficiencat e larta të administratës fiskale, paaftësinë e saj për të zbatuar vjeljen e taksave duke shmangur evazionin e

lartë fiskal i cili ka si burim kryesor grupet me të ardhura të larta. Fakti që edhe pse me norma pothuaj të barabarta të tatimit mbi të ardhurat me vendet e OECD-së, ekonomitë e Lindjes siguronin mesatarisht 4.1% e PBB-së ndërsa të parat deri në 6.4% të PBB-së, një shkallë evazioni fiskal në tatimet mbi të ardhurat prej 36%. Sigurisht, që kjo praktikë dëshmon se po ndërtohej jo vetëm një shoqëri e pabarabartë, por dhe me parime morale të sëmura, gjë që mund të justifikojë plotësisht këtë ndryshim politik. Një tjetër argument është padyshim edhe nevoja e këtyre ekonomive në tranzicion për të ndërtuar një ekonomi tregu moderne dhe konkurruese, dhe është i njohur në historinë e ekonomisë që taksat kanë luajtur dhe vazhdojnë të luajnë një rol të ndjeshëm në këtë garë globale. Irlanda, për shembull, mbahet akoma si shembull ku vendosja e taksës mbi fitimin në 10% për disa dekada, ka luajtur një rol thelbësor dhe e bëri atë një ndër vendet më të suksesshme në progresin ekonomik e social të këtij vendi.

KONKLUZION

Nga analiza krahasuese dalin disa komente.

Së pari, taksa e sheshte megjithëse siguron të larta më ta larta për qeverinë deri në kurfirin 140.000 lekë prek drejtpërsëdrejti xhepin e qytetarit, dhe ndikon në shportën e tij të të mirave. Pragu përjashtues për 30.000 lekë stimulon shtrësinë në nevojë të sigurojë një nivel jetese pak më të mirë.

Së dyti, si tatksa e sheshtë edhe progresive duhet që të zbatohet në mënyrë të barabartë, transparente dhe të fitojë terren edhe në zonat informale të ekonomisë, të identifikuar dhe që kanë lidhje me pajtueshmërinë tatimore.

Së treti, shkalla 10% e tatimit mbi fitimin, kapitalin dhe të ardhurat nga punësimi ("taksa e sheshtë) ka dhënë një produktivitet të mirë dhe të krahasueshëm me vënde që kanë të njëjtin aplikim, por edhe mbi ato vënde që nuk aplikojnë tatimin me një shkallë gjithashtu aplikimi I kësaj takse u lejon firmave që pjesën e fitimit ta investojnë përsëri duke gjeneruar të ardhura të tjera.

Së katërti, reformat tatimore shqiptar duhet të përqendrohet në zbatimin e rregullave transparente në të gjithë administratën tatimore. Vlerësimi efikas dhe mbledhja e tatimit mbi të ardhurat personale, taksat e sociale, tatimi mbi fitimin, duhet të jenë pika kyçe e administratës.

Së pesti për të reduktuar shtrebmërimet në tatimin mbi të ardhurat personale, reforma në këtë pikë duhet të përcaktohet se shuma vjetore e mirëqenies personale të individit duhet të marrë formë të qartë dhe përfituese, në mënyrë që individit të jetë të paguajë taksat e tij.

Së gjashti tatimi mbi të ardhurat personale mëposhtme synon të rrisë të ardhurat fiskale të shtetit dhe shpërndarja fiskal. Barra ka efekte dipolar në shoqërinë shqiptare dhe shtetit. Ndjekja e këtyre të ardhurave në kohën e duhur nga organet tatimore do të çojë në përmbushjen e kostos së tyre relativisht të ulët dhe bashkëpunimit e funksioneve të vet kontrollit direkt tek tatimpaguesit.

Referenca:

1. Ligjin nr. 7665, datë 21.1.1993 “Për zhvillimin e zonave që kanë përparësi turizmin”;
2. Ligji nr 8098, datë 28.3.1996 “Për statusin e të verbërit”;
3. Dekretin nr. 782, datë 22.2.1994 “Për sistemin fiskal në sektorin e hidrokarbureve”;
4. Ligjit nr. 7677, datë 03.03.1993 “Për tatimin mbi fitimin”;
5. www.pwc.com/payingtaxes “Paying Taxaes 2012”;
6. <http://money.howstuffworks.com/trickle-down-economics2.htm> ;
7. <http://www.panorama.com.al/opinion/taksimi-shpenzimi-dhe-perfaqesimi-publik/>;
8. <http://www.tatime.gov.al/gdt/TaxGlossary.aspx> ;
9. <http://www.answers.com/topic/flat-tax> ;
10. www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2006/ep06218.pdf ;
11. www.wolrdbank.org;
12. <http://ezinearticles.com/?Tax-Administration-Revolutionary---General-Proposals-and-Personal-Perspective&id=4794113> ;
14. www.la-tax.org Publication;
15. <http://www.al-tax.org/al-tax> journal.

ABSTRACTS

THE DEVELOPMENT OF PUBLIC AND PRIVATE PARTNERSHIP IN HISTORY

PHD Candidate Albana SKEJA

ABSTRACT

This scientific topic treating the history of birth, recording and formalization of public private partnership. The cooperation of the two sectors and their impact on the development of the country and globalization. The formalization of the public private partnership has an important development on the literature and the cooperation of the sectors.

Key Words:*Public private partnership, globalization, cooperation.*

CIVIL CROWNS AND THE COURT PROCEEDINGS OF DIVORCE

Msc. Albana MENGA

ABSTRACT

Marriage is an important institution of family law, and represents the continuous relationship between a man and a woman. All national legislations provide - definition of the institution of marriage-which is the vital union of man and woman regulated by law in which are implemented the interests of spouses, family and society. Marriage and marital relationships constitute the object of 'right to marriage and it can be said that relationships arising out of marriage vary as of the personal legal nature and as well as legal property nature..

Divorce is an institution of family law which allows the final solution of marriage. The causes are more diverse, ranging from divorces made with agreement between the spouses, fictitious divorce, and divorce as the only alternative healing disrupted marital relations. Therefore, in this paper it is being presented:

Resolution of a valid marriage which deeply differs from marriage annulment, because marriage annulment is the solution of an invalid marriage, while divorce is the solution of a valid marriage, divorce is only done as a result of causes foreseen by law and judicial

AN INTELLIGENCE SERVICE ANALYSIS

PHD. Arsim AZIRI

ABSTRACT

In this paper are treated types of analysis in analytical information system. Using concrete examples are treated the main types of analysis, such as analysis of necessary conditions, retrospective analysis, analysis of the situation, comparative of the types of analysis.

This research also through concrete elements makes the difference between types of analysis given by specific variants for probability of success, but also forecasting error as possible variant. This paper mainly deals coming to the information through analysis models without concrete links.

In this direction are treated the American, Russian, Israeli and British experience.

Key words: *Analysis, analytical models, information, analysis of the necessary conditions, analysis of the situation, retrospective analysis, comparative analysis etc.*

INCOME TAX IN ALBANIA

PHD Candidate Albana SKEJA

ABSTRACT

The rapid change in the economic climate, the increasing of presence partnership between the public and private. The administration tax is searching from the government to do more and to get loads of new aiming and guarantee budgets that needed revenue for realizing economic and social programs for the benefit of the citizens and taxpayers of products. The global crisis has influenced and impacted in fiscal management, that dictated the government to grow the performance in terms of minimizing tax informality and fight against tax evasion.

"The most difficult thing in the world to understand is income tax¹", but our study step will prove this statement of Einstein knowledge on income tax and "tax payment provides us with the the right to protection! ²"A very strong reason to learn them.

Key words:*Administration tax income tax, tax informality.*